

KÖRÖS LOBOGÓ

AZ RKP ARAD MEGYEI BIZOTTSÁGA
ÉS A MEGYEI NEPTANÁCS LAPJA

XXVI. évfolyam
7718. szám

4 oldal,
30 bani

Vasárnap,
1970.
január 11.

1970 első tíz napjának termelési sikerei

Tíz lap pergett le az új naptárról. Ebből csak hat a munkanap, mivel a termelőmunka negy napig szünetelt. Az első munkanap lendülettel kezdődött. Minden munkahelyen töretlen lendülettel, optimizmussal és lelkesedéssel látak munkához. Ott, ahol idejében biztosították a nyersanyagokat és a felkészítetteket, már az első napon tulszármaltak az üstönzö megnövekedett feladatokat. Most, amikor a tervosztályok közgazdászai az első dekádot zárják, ismét vilámkörutra indultunk, hogy meggyőződjünk arról: miként lendül jól meghatározott kerékvágásba a termelőmunka, miként válnak valóra már most az első lépésektől kezdve pártunk X. kongresszusa által meghatározott nemes feladatok.

Az óramű pontosságával

Fehér köpenyes asszonyok, leányok és itt-ott férfiak ültek körül a nesztelenül, de töretlenül előre-gördülő szerelő szalagot. S már az első nap első percében ütömenesen érkeztek ide a még decemberben előregyártott óraalkatrészek. Így aztán nem volt fennakadás a többi munkanapon sem. Most, amikor a főmérnökkel jártuk a gyárat, mindenütt ezzel a lendülettel találkozunk.

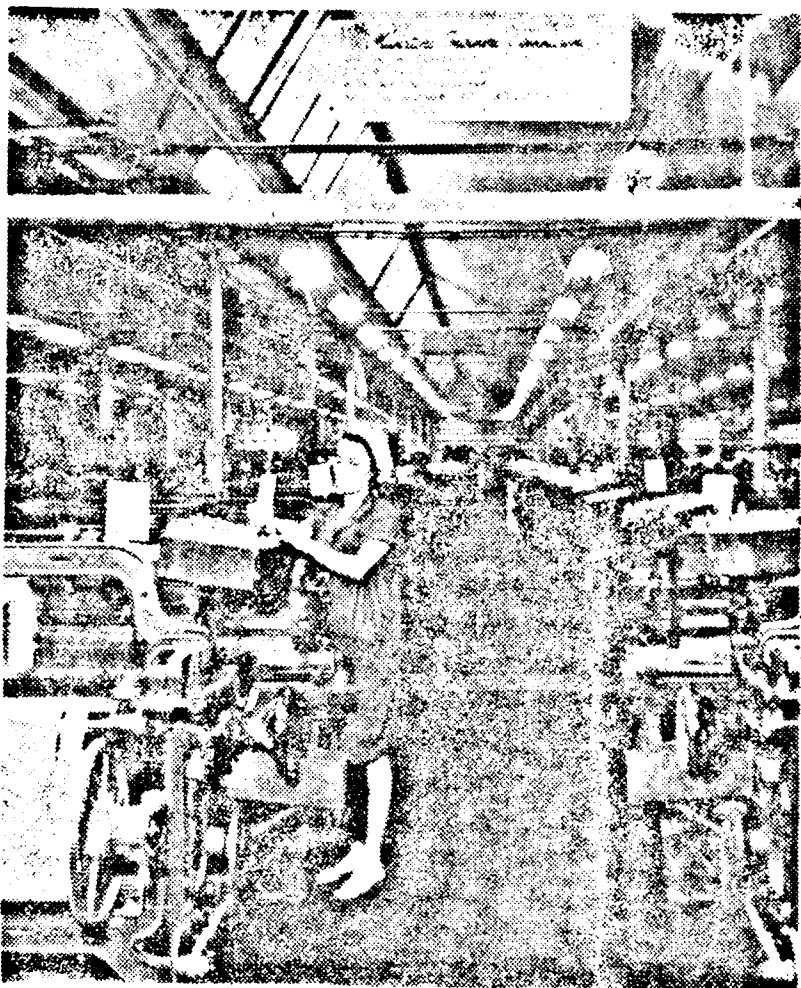
A teremestér kérésünkre rövid számlást végzett, melynek eredménye nem kevesebb, mint 9150 óra. Ennyit kellett volna gyártani az első dekad utolsó percéig. Az ügyvezető szerelők azonban meglepetéssel szolgáltak. Százötven, negyven, ébresszőórával többet gyártottak. Grubei Alexandru főmérnök is elégedett volt az eredménnyel, de tovább invitált a többi részlegre is.

Az autómatakat néztük. Miként gyártják villámgyorsan az apró alkatrészeket. Az egyik sarokban ott láttuk a gépbeállítót, amint az újonnan felszerelt automata gép körül foglalatokodott. Megszólítottuk: Talán csak nincs valami

baj a „mindentudó” körül?
— Dehogyan — válaszolta mosolyogva. — Sőt éppen azt ellenőrzük, mennyivel termel többet, mint a hozzá hasonlóak.
— No és milyen eredményt kaptok?
— Szinte háromszor annyit lehet segítségével gyártani, mint egy hasonló korábbi gépen.
— Milyen új műszaki megoldásokat vezettek be? — érdeklődtünk tovább a főmérnökötől.

— Elsősorban is orvosoltuk az órák által felvetett műszaki problémát. Azt panaszták ugyanis, hogy az óra, melyet most sorozatban gyártunk jó, de az egyik fogaskerék eléggé gyorsan megkopik. Tervezőink segítettek a bajon. Helvettiztatták a nyersanyagot.

Még több, más műszaki intézkedésről esett szó a beszélgetés alkalmával. S ezek nemcsak a bel-földi piac érdekelt, hanem a külföldi megrendelők igényeit is szolgálják. Mert az aradi órágyártók az idén több, mint 20 000 ébresztőórát gyártanak exportra. De ha szükség van rá, meg tekinthetünk még most sem kezdődött meg rend-

LAPUNK TARTALMÁBÓL

- Biztató kezdet II. oldal
- A román költészet esthajnalcsillaga III. oldal
- Elhunyt Pavel Belfajev szovjet űrhajós
- Az Ausztriai Kommunista Párt konferenciája
- Egyiptomi-angol megbeszélések
- Csehszlovák-lengyel közlemény
- A labdarúgó VB 16-os döntőjének csoportbeosztása IV. oldal

A December 30 gyár automata szövődéjében is nagy lendülettel folytatják a munkát.

Holnap kezdődik a második évharmad

Három hetes teli szünet után kezdődik a második évharmad. Bár jelentősége nem veteszkedik az iskolák megnyitásával, illetve zárásával, a tanév derekánál — fontosságát lehetetlen nem hangsúlyozni, hiszen az oktatási-nevelési tevékenység folyamatosságában, eredményeinek konszolidálásában, a tanulásra legalkalmasabb idő kihasználásában komoly szerepe van.

Az első évharmad tapasztalatai elégedetté vagy elégedetlenné méretnék meg. A megyei Tanfelügyelőség január 14 és 26 között szervezi meg a különböző területi központokban, majd 17 és 25 között minden iskolai pedagógiai tanácsban azokat az értékeléseket, melyek az 1969–1970-es tanév eddigi eredményeit, hibáit és a jövőbeni teendőit hivatottak

felszínre hozni. Az új osztályzat-rendszer alapos tanulmányozása, a jegyzés nevelő, tudást elmélyítő szerepének, az anomáliák felkutatásának vizsgálata ugyancsak ennek az elkövetkező időszaknak megoldásra váró problémája. De talán a legfontosabb az iskola közös pedagógiai frontjának

rokok hatékony eljárásainak, tudományos tevékenységének eredményeinek általánosítása. Bizonyítják a szaklektorok és szakiskolák osztályfőnökei, vagy az oktatómesterek részére szervezendő értekezletek, melyekre február első napjában kerül majd sor. De ezekben a hónapokban készülnek fel-

lelő pályára kell igazítani, egy egész életre szóló hivatás szeretetének és felelősségének jegyében. A tízosztályos általános iskolák kilencedikesi termelési gyakorlatának eddigi tapasztalatait figyelembe véve ezen a téren is van még javítani és fejleszteni való.

Véget ért a teli vakáció, holnap reggel ismét „élet zengi be az iskolát”. A tanulók és nevelők újra felveszik a néhány napig megszakadt, de immár megkezdett tevékenységet. Az iskolai pártalapszervezetek irányító és ellenőrző feladatukat magasztalják. A nemes célkitűzéseiket követő KISZ- és pionírszervezetek, minden nevelő és tanuló az al szilárd elhatározással kell, hogy megkezdje holnap a második évharmadot: munkájuknak társadalmi fontossága van. Eredményeiket figyelemmel kíséri, számon tartja az ország. (m. i.)

JEGYZET

gociai frontjának vonalán mégis az, hogy főként az elméleti és szaklektorok helyenként gyenge tanulmányi eredményeinek okait kívülgondolják a tanulmányi és nevelői tevékenység tartalmi, minőségi előrehaladásának feltételeit megteremtésük.

S hogy mennyire központi kérdés az iskolai módszertani munka, a nevelők továbbképzésének sokrétű formája, a tana-

a nevelők a tavaszi vakációban meg szervezendő tudományos ülésszakára is. Az iskolai tanulmányi körök működésének valós eredményeit hivatottak „levélszágnak” a tanulók részére hamarosan megartandó „tudományos versenyek” is.

A második évharmad „sűrű időszak”, mely figyelemmel arra is, hogy a VIII. és XII. osztály részesei képességeik és hálalmai szerint a megje-

dikéről ötödikére virradóra egy háromnapos malac pusztult el. Ötödikéről hatodikára pedig egy háromnapos malacot a pocokok ettek meg. Vadászon magas lesz a malacok elhullási arányszáma ebben az esztendőben is. Ez ellen pedig küzdeni kell. Szabó József építómunkás megvárta, hogy nálunk mindenben későn fognak hozzá. Akkor kapkod a vezetés, mikor már késő.

Rossz ólakban tartják a hizokát is. Nagyon meglepett, hogy az 5–11 hónapos hizok alig értek el a 35–40 kiló súlyt. Simon Andrasnak, a szövetkezet elnökének véleménye szerint a hizok, sulytalansági állapotban vannak, bár takarmány volt és van elegendő, a sertések „rosszul értékesítik” és lassan fejlődnek. Súlyos tenyésztési hiba vadászban a szoros rokonszenyesítés. Ez az állomány elszármazását okozta, lecsökkent a szaporaság, a malacok gyengék, hullékonyak és rosszul fejlődnek. Ezt tudja a vezetés és már évek óta tudják a Megyei Igazgatóságnál is. Senki sem gondolt a tenyészállatok kicserélésére, felelősségére. A Megyei Igazgatóság több ízben küldött Vadászra szakembereket, állatorvosokat. Azok tanulmányozták a helyzetet, megállapították a tényeket. jegyzőkönyvet állítottak össze és ennyiben maradt az egész. Senki sem intézkedett. Ezért hát még egyszer szükségesnek tartjuk az igazgatóság nyugalmi állapotát megzavarni az SOS jelzéssel.

Nagyon felháborodtam, — mondotta az elnök — mikor a december 11-i cikket elolvastam. Nem mintha nem felelt volna meg a valóságnak, hanem azért, mert a javításokhoz szükséges deszkát és faanyagot csak a cikk megjelenése után utalta ki a Szövetkezet Megyei Igazgatósága.

Szeretnék beszélni a mérnök-nővel is.

— Nem tudom hol van. December 30-án elutazott és azóta színt sem láttuk. (En január 6-án voltam Vadászban. Szerk. megj.) De hiányzott december 27-től 29-ig is.

A vadászati termelőszövetkezetben nem tudják hova tűnt a mérnök. Feltételezik, hogy az Igazgatóságtól kapott engedélyt, a távozásra. Azt is megkérdeztük, hogy Mureşan Maria 18 nap pihenőszabadság helyett 32 napig „pihent”. Vajon kiknek az engedélyével?

Azt hiszem a fentiekhez nem kell több kommentár. A Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság vezetésén a sor, hogy merlegelje a vadászati helyzetet és megtegye a szükséges intézkedéseket.

CSIGYAR ISTVAN

HÍREK

Bővül, korszerűsödik Arad üzlethálózata

Már az új év első napjaiban folytatódott a municipium kereskedelmi hálózatának modernizálása. Az 1969-ben korszerűsített 10 üzlettel szemben idén 12-öt bővítenek, illetve látnak el új berendezéssel. Növelik az élelmiszerkereskedések számát, különösen az új lakónegyedekben és peremvárosokban.

Több mint 5 millió lejt

fizetett ki az ADAS 1969-ben különböző biztosítási megtérítések gyanánt a megye állam-polgárainak. Az elmúlt évben a fakultatív mezőgazdasági biztosítások terén 110 százalékkal, a szállítási biztosításoknál 108 százalékkal származtak túl a tervmutatókat. Jelenleg a megye dolgozóinak több mint 40 százaléka részt vesz valamilyen biztosítási formában.

42 000 fiatal turista

Eseményekben gazdag esztendőt zárt az Ifjúsági Turisztikai Hivatal. A különböző rendezvényekre több mint 42 000 fiatal vonta be. 18 ezren vettek részt országos kirándulásokon. Több mint 1600 fiatal járt külföldön. 22-en vettek részt a Turisztikai Hivatal idegenvezető tanfolyamán.

A vakáció utolsó napján

(TARKO GÁBOR felvétele)

A pincelás poros ablakán felirat. „Lányokat veszek albérletbe”. Ahogy így kívülről nézem, az a jánlott lakás nem lehet valami fényes lakosztály. Kedvem lenne bekopogtatni, de sietek. Az UTA-nál vannak. Nehány fiatal textilgyári munkásnővel szeretnék elbeszélgetni életkörülményeiről, lakáviszonyaikról.

A textiliparban túlnyomórészt női munkasírokat foglalkoztatnak. Erdemes lenne számszerű kimutatást készíteni az utóbbi évek létszámnövekedéséről. A növekvő tervfeladatok egyre több munkasírokat követelnek. A szükségletet a vidék fedezi. Elsősorban persze Arad megye falvai, de találkozunk Bihar sőt Maros megyei lányokkal is. Az ország iparosítása nem csupán termelési kérdés, de következményeiben jelentős változások okoz a társadalmi struktúrában. Ezeket a változásokat néha az urbanizációs cikszava alá vonjuk. Az egyszerűsítés nem egészen pontos de némileg tükrözi azt a folyamatot amely során városalakó lesz a falusíró.

A városiasodás elsőszámú problémája a lakáskérdés. Morar Lucia, a Textilkombinát személyzeti igazgatója sokat tudna erről beszélni. Lakás, lakás és lakás. Mindenkinek ezt kéri és jogosan. A lakáskérdés azonban nem oldható meg egyik napról a másikra. Az igazgató elmondja, hogy 1969-ben a gyár mintegy 40 garzonlakáshoz jutott. Ebből huszonhat a fiataloknak adták. Azok kapták, akik a leg-

LÁNYOK ALBÉRLETBEN

többet tették a gyárért, akik leginkább rászorultak a segítségre. Természetesen ez nem oldotta meg a kérdést. A későbbiekben elbeszélgettem Sima Salvinával, a gyár KISZ-bizottsága titkárával és Grozav Olimpiával, aki az ügyviteli osztály keretében működő szociális iroda vezetője. Mindketlen tisztában vannak a fiatal munkasírók lakáshelyzetével. A gyár erőfeszítéseket tesz, keresi a megoldást, még a szükségmegoldásokat

is. 16 munkasíró például az üzem sportegyesületének klubhelyiségében helyezték el. Nem valami fényes körülmények között, de tény, de ez is jobb mint némely albérlet.

Albérlet. Négy lánnyal beszélgetek. Mindnyaján albérletben laknak.

B. M. Tenkéről került Aradra, egy éve dolgozik a fonodában.

— Mennyit fizet lakber címén?

- 150 lejt.
- Egyedül lakik?
- Dehogyan, négyen vagyunk.
- Összesen tehát 600 lejt fizetnek a házigazdájuknak, havonta. Mit kapnak ezért az összegért.
- Fűtés, világítás, két-két ten alszunk egy ágyban.
- Ismeri a lakótársnőit?
- Egyiket ismerem, de nem sokat beszélünk, csak aludni járok abba a szobába...
- C. M. (borosjenői) és B. D.

(fenlaki) munkaslányok. Barátnők. Havi 200–200 lejt fizetnek a lakásért.

— Ez 400 lejt jelent a házigazdának...

— Hatszázat — igaz ki B. M. — abban a cements konyhában rajtuk kívül még lakik egy nő...

— az utolsó szó előtt habozik — egy olyan rosszfele, tudja? Rézegen jár haza, ha nem vagyunk otthon és a háziak is elmennek valahová, hát ivaszatokat rendez ott. Most dobta a háziasszony, elsején valaki más jön a helyébe.

— Kicsoda?

— Nem tudjuk, de jó lenne ha rendesebb volna, mert akkor talán közösen vehetnénk fát is, hogy fűtsünk...

— Havi hatszázért, nem kapnak még meleg lakást sem?

— Nem, pedig kellene már futtteni mert a cement nagyon hideg.

— En az estibe járok, tizedikbe — mondja B. M. — de nem tudok ott tanulni.

TOKAY GYÖRGY

(Folytatása a II. oldalon)

A ROMÁN KÖLTÉSZET ESTHAINALCSILLAGA

MIHAI EMINESCU

(SEVER FRENTIU illusztrációja)

1850—1970

A ROMÁN IRODALOM ESTHAINALCSILLAGA Ő, AKI SZELLEMEK FÉNYÉVEL RAGYOGJA BE EGY NEMZET ÉS EZEN TUL AZ EGYETEMES EMBERISÉG EGÉT. SZÁZHUSZ ÉVE SZÜLETETT ÉS NEM TUDOTT MEGHALNI; A GONDOLAT, AMIT HIRDETETT HATALMAS FÉNYÉVEL ÖRÖK VANDORUTRA ITÉLTETETT EMBERTŐL-EMBERIG, LÉLEKTÖL-LÉLEKIG.

NEM CSODA, HOGY AZ UTODOK MITIKUS SZÁRMAZAST TALAJDONITOTTAK NEKI, A PERZSA ÖBÖL VIDEKÉRŐL VAGY A SKANDINÁV FELSZIGETRŐL SZÁRMAZATTÁK. NEHEZ VOLT ELHINNI A NÉP FIANK EGYSZERU SZÁRMAZASÁT.

MA VÁROSOK BÜSZKELKEDNEK AZZAL, HOGY ARRA JÁRT, HOGY MEGISMERTE ŐKET, HOGY MEGIRTA ŐKET. SZÜLETÉSENEK SZÁZHUSZADIK ÉVFORDULÓJÁN (JANUÁR 16-ÉN) TISZTELETT EMLÉKEZÜNK MEG ROLÁ, GONDOLATAINKBAN FELIDEZZÜK AZT A NÉHÁNY ESEMÉNYT, AMELYEKET TITOKTARTÓ MEGSÁRGULT LAPOK ŐRIZTEK MEG SZÁMUNKRA ARADI TARTÓZKODÁSÁNAK NEMANY NAPJÁRÓL.

A nagy klasszikus költő... életművét a tudományos kutatás az elmúlt évtizedekben szinte teljesen felépítette. A „Fehér folt” az Eminescu-kutatásban, verseinek értékelésében, népszerűségében volt. Ezt oldotta meg Elena Stan, kolozsvári akadémiai kutató. „Poezia lui Eminescu în Transilvania” c. doktori értekezésében. Az első városunkban, nyomtatásban napvilágot látott Eminescu-vers a „La mijloc de codru verde” című, a „Calendar” stb. c. helyi kiadvány 1885-ös évfolyamában. Ugyanitt a későbbi években is találkoztunk utunkozásokkal. (Mind-ezeket, igen használatos, számba vette az aradi Municipiumi Könyvtár bibliográfiái sorozatában megjelent kiadvány. Vö. E. Glück — B. Farkas: Colaborarea literară a scriitorilor români de seamă la publicațiile arădene. 1859—1918. Arad 1969.)

Ugyancsak több verset közli az aradi Biserica și Școala c. folyóirat 1909-es évfolyama. 1918-ban a „Biblioteca Sămănătorului”-ban népszerű kiadvány lát napvilágot a költő összes verseinek.

Magyar nyelven az első híradás a költőről, nekrológia, az egyik helyi lapban. S ugyanitt, 1890-ben, hosszabb méltatás és egy versének sikerült fordítása látott napvilágot Dux Armin tollából. (Mindezt — e sorok írója kutatásai alapján — feldolgozta Domokos Sámuel 1962-ben megjelent tanulmányában.)

Az első aradi fordítói között tartjuk számon Pervu Mihályt, a-

ki a „Miert nem jössz?” c. költeményt tolmácsolta 1893-ban.

A következő — s napjainkban is jelentős — helyi Eminescu-fordítás 1928-ban jelent meg. A fordító, Gáldi László, akkor érettségiző diák. Fordításai közül ma is a legjobb a „Glossa” átültetése. (A ma neves professzor, 1964-ben, Bukarestben, Eminescu költői stílusáról adott ki monográfiát.)

Elismeréssel méltatja az Eminescu-filológia a különös életsorsú Fekete Tivadar két román fordítás-antológiáját. Egyik, 1924-ben, Aradon jelent meg.

A legnagyobb érdemet a nagy klasszikus magyar nyelvű fordítói közül Franyó Zoltán szerezte. Egymaga — majd ötven év alatt — a költőnek szinte minden versét lefordította. Franyó — legkiválóbb műfordítóink egyike — egyedülálló teljesítménnyel büszkélkedhet, ő ti. Eminescu német fordítója is. (Mindezt összefoglalta, 1967-ben, M. Wieser — Mihai-Eminescu, Eminescu în literatura maghiară c. dolgozatában.)

Domokos Sámuel „A román irodalom magyar bibliográfiája” c. Bukarestben megjelent könyvsorozatban számos aradi Eminescu-fordítót tart számon. Ezek legismertebbje, az említettekén kívül, a finom hangú lírikus, Serestély Béla. Az elmondottakból kitűnik, hogy városunk jelentős helyet foglal el a népek testvériségét szolgáló Eminescu-kultuszban.

franyó zoltán

A népdalgyűjtő

A tizennyolc éves költő lelkes folklorista. Idejének nagy részét azzal tölti, hogy apró gyűjtőutakkal a nép ajkáról hallott alkotásokat, dalműveket és balladákat másolja noteszébe. Az itt töltött huszonkét nap sem mulik el nyomtalanul jegyzetében. Egyes életrajziroir szerint éppen a városunk vidékén gyűjtött gazdag anyag tanúsága szerint a költő már ekkor is járhatott Aradon. Pontos bizonyíték viszont erre vonatkozóan nincs. A város környékén gyűjtött alkotások közé tartozik az a kéziratokban maradt cimműködő vers is, amelynek hőse Arad utján lovagol. Arad várában, a Maros-partján nyaral, és ha kíváncsi, táltosa hátán pillanatok alatt a Dunánál terem.

Az aradi vendéggéjének idején a helyi magyar színtársulat is tart előadásokat és ezekből — bár egy szót sem ért magyarul — Eminescu is megérthetett néhányat. Talán éppen az itt látott Mirabeau ifjúsága című színdarab — Langie és Desanges magyarba ültetett műve — ihletti arra, hogy évekkel később hasonló témába fogjon. A Juneja lui Mirabeau kézirat töredéként maradt fenn.

Utazásai tájékoztató világlátást, ismereteket ruháztak fel. A költő maga jegyzi meg: „a véletlen hozta úgy, hogy már gyermekko-

romban megismerhettem a román népet... keresztül-kasul”. Holon? gassában az aradi momentumok alapján lenne jelentős ha nem itt találkozt volna első ízben személyesen Iosif Vulcannal. Népdalgyűjtőjei azonban hozzájárulnak művészi értékesítéséhez. Az itteniék éppen úgy, mint azok, amelyeket Balazsfalva környékén vagy Moldvában jegyzett fel. (znorovszky)

Anyám

Anyám, én jó anyáskám, a rezgő fák alatt
A lomb neszével multak ködéből hiv szavad...
A szentelt sírhalomra, sötét kriptára száll
A fűzfa lombja, melyben az ősi szél kaszál,
Holt hangokat sugallja, ha egy kis ág zörög,
Örökkön fuj a szellő és álmod is örök.

Ha meghalok, te kedves, zokognod nem szabad,
A szent és drága hársról szakíts egy friss gallyat
És ásd el önkzeddel halott fejem felett,
Szemed könnyével öntözd az élő sírjelet;
En lent megérezem árnyát, ha szétterült a rög,
Örökkön nő az árnyék és álmod is örök.

De hogyha úgy adódik, hogy együtt meghalunk,
Ne zordon cinteremben legyen jövő lakunk,
A sírgödörünket assák a vízparton, — csak ott
Pihenjen egy koporsó ölen a két halott;
Hogy mindig ott lehessen szívem szived fölött...
Örökkön sir a víz majd, s az álmod ott örök.

Oh, mért nem jössz ide?

Már utra kelt a fecske mind,
Diólével pereg le kint,
A szőlő der teríti be, —
Oh mért, oh mért nem jössz ide?

Siess vágyó karomba hát,
Hadd nézzek szomjazón reád,
Fejem pihenjen édesen
Ké kledlen, hó-kledlen!

Hányszor bolyongtunk egykoron
A völgy ölen s a hegyfokon,
S felkaptalak szép könnyedén
Ezerszer és ezerszer én!

Van itt a földön nő elég,
Kinek szemében csillag ég,
De bárha fenséges, ha nagy:
A szebb te vagy, különb te vagy!

Hisz' te sugárol egyre friss
Derűt komor lelkembe is,
Nem szebb a csillag fénye sem,
En kedvesem, szerelmemem!

Most újra késő ósre jár,
A lomb az utra hull le már,
Far lanka nyúlik messzire...
Oh mért, oh mért nem jössz ide?

Matei Pascaly társulata — amelynek Eminescu is tagja volt — bevonul Aradra. (Korabeli rajz).

Egy találkozás jelentősége

Az 1868-as év Aradra hozza Pascaly híres társulatát, amely előadásainak sorával emlékeztet esemény maradt a város művelődési életében. Az egész turné hatalmas sikernek örvendett abban az időben és erről a Budapestben megjelenő Albina című lap a következőképpen számolt be: „Alighogy Pascaly megérkezett, a város utcái és térszékei innepi köntösbe öltöztek. A mezőgazdászok jömege öntözött a város felé, élükön a papokkal a tanítókkal és a vezetőikkel, elfojt sáhajjal várva a színház megnyitását...”

Pascaly jelenléte Aradon egy másik jelentőséggel is bír ugyanakkor: lehetőséget teremtett arra, hogy a román kultúra két nagy egyénisége, Mihai Eminescu és Iosif Vulcan végre személyesen is találkozhassanak. Az előbbi abban az időben a társulat tagja volt, az utóbbi lelkes támogatója a román nemzeti színjátszás megteremtésének, a Familia című lap szerkesztője. Ő volt az első, aki megérezte a fiatal költő színelőadásait és közölte első verseit.

Nem tudjuk, milyennek képzelhette el Vulcan a költőt, de megvagyunk győződve arról, hogy meglepődött, amikor meglátta a sugólyokban, a hátsó mélt, egy szál hálójába öltözve. Ez a találkozás nem akadályozta meg a második bekövetkező hosszú beszélgetést, művészi és ezen túlmenően személyes jellegű kérdésekről. Vulcan a Vén lányok című háromfelvonásos vígjátékát hozta magával, hogy a társulatnak ajánlja bemutatásra. Eminescu pedig az Egy maradvány szerelme című versét adta neki.

Eminescu jelenléte Pascaly társulatában távolról sem volt véletlenszerű. Már első találkozásuk alkalmával a színpaddal híveit szegődött. Aki ismerték abban az időben, mesélték róla, hogy valahányszor megérkezett Váradra Tardini társulatának előadásait — tízemejegyes volt akkor — „kifejezhetetlen belső émoiókat élt át”. Minden munkát elvállalt csakhogy a színpad közelében lehessen — kulisszákat tologatott, partitúrákat másolt.

Költői nagykorúsodása kialakítja egyéni szemléletmódját a színház, a színjátszás szerepére vonatkozóan és őt magát is dramaturgiai próbálkozások jelé kalauzálja. Minden kétségen felül áll, hogy az emlékeztetés találkozás, amelynek Arad színhelyét adott, különös hatással volt a fiatal költőre, hogy maga Iosif Vulcan is — aki egy pillanattal sem ugylétektett rá, mint egyszerű sugora, hanem mint a román kultúra egyik jelentős alakjára — buzdította arra, hogy irodalmi tevékenységét fejlessze ki ebbe az irányba is.

Az aradi találkozás mindenképpen nagy jelentőséggel, hiszen Pumnulon és Slaciován kívül egyéniségének kialakulására a legnagyobb hatással éppen Iosif Vulcan volt. A színházi évek pedig a költő érzelmi életében is változásokat hoztak. Akárcsak politikai szemléletében. Az aradi napok a vándorszínészet hetei után új fejfedések dalai keltek.

ROSKOVITS ENRIC

Fordította: Franyó Zoltán

Temesvár, Bogdaneștilor 19. Bizarr aszociáció: zenélő ház. Népek többszölemu kórusának — az egyetemes költészet — othona. Itt lakik Goethe, Puskin, Rilke, Ady és... EMINESCU. Hatalmas dolgozószoba, ezer és ezer könyvvél, folyóirattal, újsaggal, kézirat-tal és levelekkel. Az

országban és Európában ide, az országba és Európába innen érkeznek az üzenetek a posta és telefon vonalán, e bányai Széphalomban, és Széphalomból, ahol FRANYÓ ZOLTÁN 83 évét meghazudtoló, töretlen munkakedvvel dolgozik minden hajnal 4 óráig. Ez tehát a műhely, ahol Ady

és Liviu Rebreanu barátja, Juhász Gyula, Babits Mihály és Kosztolányi Dező műfordító munkásságának nagy folytatója tíz- és tizezer sorokban közvetíti az egyetemes költészetet „testvéri partokat” kapcsolva egymáshoz? Megilletődésen a meglepetéssel fogadtatja oszlatja szét.

Oda járt be egy Ioan Costa nevezetű román irodalomtörténész. Ez a 40—45 év körüli ember nagyon szerette a költészetet. Vele négyöt délutánon át, amikor a Vadász-kürt kávéházban feketéztünk, beszélgettem a román irodalom kiváló személyiségeiről. Ő ismertette meg Dobrogeanu Ghinea Neoiobăgie című könyvét és Eminescu-val. Hozott Eminescu-kötetet is, felolvasott különösen szép népi ihletű verseiből, megmagyarázta a nagy költő pesszimizmusának társadalmi gyökereit és epizódokat mesélt el életéből.

— Az jut eszembe, hogy a-

— Az Eminescu-fordítótól kérek interjút — vallom meg jövevelem célját. — Beszélj nekünk, Zolti bácsi, arról, hogyan ismerkedt meg a nagy román költő műveivel?

— Eminescuval való első találkozásom és ismerkedésem Aradon történt. 1910-ben rövid ideig, mielőtt Váradra kerültem volna, az aradi Függetlenség szerkesztője voltam.

— Hol volt a szerkesztőség?

— Az Eminescu utca és az Anatol France utca közötti ajtóházban, egy udvaron át szoros kapcsolatban a Románul szerkesztőségével.

gise alatt mi emléktáblát helyeztünk el és minden évben az Eminescu-évfordulókön megkoszoroztuk.

— De mi volt a Románia Juná jelentősége?

— Ez a kör valósgos bécsi-román kulturaközpontja nékte ki magat. A Románia Juná nagy látogatottsága és társas élete hamarosan kialakította azt a szokást, hogy minden szombat este 6 órakor irodalmi előadást rendeztek. A Románia Juná az első világháború után a bécsi Burg modern szárnyában kapott — gyűlésteremnek, könyvtárnak és irodának — három helyiséget. Akkor elnöke Octavian Moșcu, főtitkara pedig Stefan Ardelean volt. A már említett tagjain kívül megismerkedtem két aradi származású egyetemi hallgatóval: dr. Vuia Salvatorral és dr. Vuia ügyvéddel is. Ebben a körben már mélyebben elmerülhettem Eminescu költészetének ismeretében, mert több előadás is elhangzott a nagy költőről, többek között Lucian Blaga szép jellemzése is.

— Kétdomus, hogy Eminescu nagy nyomorban élt Bécsben, különböző hónapok szobákban lakott, rövid ideig.

— Igen. Sikerült is megállapítani az egyik lakcímét, a Koller-Gasse 3. szám alatti házban, ahova a bécsi osztrák-román társaság ér-

szült. A szonett címe: Felhők suhannak s a Gömöri Jenő szerkesztette Tűz című irodalmi hetilapban jelent meg. Később, 1923-ban, a bécsi egyetem románisztikai szeminariumában már magam is tartottam előadást a nagy költőről és felolvasam három német nyelvű Eminescu-fordításomat.

— Franyó Zoltán Eminescu tolmácsolása feltételezi a komoly filológiai kutatomunkát, mert csak így lehet a nagy költő univerzumába behatolni.

— 1927—28-tól kezdve már itt, Temesváron egyre intenzívebben foglalkoztam Eminescu verseinek magyarrá és németre fordításával. Beleéltem magam az 6 univerzumába, megismerkedtem tragikus életének minden fázisával. Sok biográfiai és irodalomtörténeti munkát olvastam el, s a bővület mellett filológiai ismereteim is annyira gazdagodtak, hogy az Eminescu-oeuvre minden sorát, meg a kézirati hagyatékban is sokáig rejtgetteket is jól ismerem és ha újraolvasom a költőt, egyszerre meglevenül mögötte az eminesculi élet, sors, sötét válságaival, nyomorúságával, kétségével és végül a halál fele sodródó élet utolsó kórha-zi és elmegyógyintézeti állomásai-val.

— 1969-ben megjelent a Bergland Verlag Wien kiadónál a Rumánische Lirk című kötet, amelyben 16 Eminescu-verset közöl. Ezek közül a legjelentősebbeket szerepeltetik: az Esthajnal csillag-ot és a Levelek-et. Végeztül arra kérem: vegyük számba Eminescu-fordításait.

— Ma, ha számbaveszem Eminescu-fordításaim mennyiségét, meg kell állapítanom, hogy a törzsgyűjtemény összes versein kívül legjelentősebb posthumus verseit is lefordítottam, köztük az 1300 sort kitévő Memento mori című legnagyobb történelmi vízióját. Magyarról eddig öt kiadásban jelentek meg fordításaim. 1961-ben a Bukaresti Irodalmi Könyvkiadónál ketyelvű, 1968-ban az Ifjúsági Kiadónál Eminescu legszebb versei címűn megjelent válogatás — két önálló kötet. Az 1970-es év folyamán jelenik meg egy müncheni kiadónál a német nyelvű Eminescu-kötet alapos, terjedelmes bevezetővel.

★
Eminescu — magyarul, németül. Fordította Franyó Zoltán. A román nép lelkiséget kifejező nagy költő tolmácsolása a testvéri együttélés ügyében jelemünk és jövőnk nagy tette.

MOZER ISTVÁN

NEMZETKÖZI ÉLET

Csehszlovák-lengyel közlemény

Olárich Cerniknek, a Csehszlovák SZK szövetségi kormánya elnökének a Lengyel NK-ban tett látogatásáról közleményt adott ki. Amint a közlemény rámutat, az O. Cernik és a Josef Cynankiewicz miniszterelnök közötti megbeszélés többek közt a lengyel-csehszlovák kapcsolatokról volt szó, s a felek hangsúlyozták a kapcsolatok sokoldalú fejlesztésének szükségességét. A két államfő behatóan foglalkozott a kölcsönös gazdasági és műszaki-tudományos együttműködéssel.

A közlemény szerint a felek véleményeserét folytattak több nemzetközi kérdéssel.

zetről, köztük az európai biztonság és együttműködés problémáiról is. A két ország elhatározása, tevékenyen előmozdítani az európai biztonsági és együttműködési értekezlet összehívását, amely lehetővé teszi a jószomszédi kapcsolatok kiépítését és a békés együttműködést Európában. Szóba kerültek még más kölcsönös érdeklődésű nemzetközi kérdések, köztük a leszerelés, a vietnami és a közel-keleti helyzet problémái.

Közel-Kelet

Egyiptomi légitámadás a Szezei-csatorna keleti partján

DEL-VIETNAM KÜZTÁRSASÁG IDEIGLENES FORRADALMI KORMÁNYÁNAK CSAPATAI szombatra virradó éjjel tíz támadást hajtottak végre amerikai-saigoni állások ellen — írja a France Presse tudósítója. A legerősebb támadások a Cam Ranh-i amerikai-saigoni nagy légitámaszpont és a 173. számú amerikai ejtőernyős dandár An Khe közelében lévő főhadiszállása ellen irányultak.

Tay Ninh városról 11 kilométerre északra szombat hajnalban heves harcok keletkeztek sor amerikai-saigoni csapatok és a hazaifák között. Ezen a vidéken már négy napja dúlnak a harcok.

A MEN hírügynökség egy egyiptomi katonai szóvivőre hivatkozva közölte, hogy az egyiptomi légierő szombaton a Szezei-csatorna keleti partján megsemmisített egy izraeli Hawk típusú rakétalöveg-állást és bombázta az ottani izraeli légelhárító ütegeket és csapatösszevonásokat. A szóvivő leszögezte, hogy az egyiptomi repülőgépek küldetésük befejezése után valamennyien visszatértek támaszpontjukra.

A UPI egy izraeli katonai szó-

vívő közlése alapján jelentette, hogy szombaton az izraeli erők lelopták két egyiptomi repülőgépet, mialatt az EAK légierője megpróbálta támadni a Szezei-csatorna keleti partján a Ras Al-Sudar-i izraeli állásokat. Az egyiptomi repülőgépeket Hawk típusú rakétákkal találták el — mondotta a szóvivő, és leszögezte, hogy az izraeli állások nem szenvedtek semmiféle veszteséget.

Elhunyt Pavel Beljajev szovjet űrhajós

MOSZKVA.

Január 10-én, 44 éves korában elhunyt Pavel Beljajev szovjet űrhajós — közli a TASZSZ.

1969 decemberében egy fekélyes betegség nyomán gyomorvérzés lépett fel, s ez sebészeti beavatkozást tett szükségessé. Az űrhajós halálát általános fertőzés, tüdővírusról és szívbénulás okozta.

Az L. Brezsnyev, A. Koszigin.

N. Podgornij, valamint más párt-és államvezetők katonák és űrhajósok által aláírt nekrológ kiemelték Pavel Beljajev érdemeit a kozmikus térség kutatásában.

Beljajev 1965-ben parancsnoka volt a Voszhoz-2 űrhajónak, amelyről Alekszej Leonov kozmonauta megvalósította az első kilépést a világűrbe. Az utóbbi években Pavel Beljajev részt vett a kozmonauták képzésében.

EGYPTOMI-ANGOL MEGBESZÉLÉSEK

Gamal Abdel Nasszer elnök fogadta Horace Kinget, az angol al-sóház elnökét, aki az egyiptomi nemzetgyűlés vendégeként hivatalos látogatást tesz az EAK-ban. A Kairóban kiadott hivatalos közlemény nem részletezi a megvitatt kérdéseket, de mértékadó körök szerint a megbeszélések középpontjában a közel-keleti helyzet és a kétoldalú kapcsolatok kérdése áll.

Nasszer elnök a napokban más brit személyiségekkel is találkozott, köztük George Brownnal, a laburista párt helyettes vezetőjével, Margaret McKay és Christopher Mayhew parlamenti képviselővel a közel-keleti válságról és a brit-egyiptomi kapcsolatokról.

A nyugat-európai országokban pusztító influenzajárvány a következő tíz évben nem fog megjelenni

GENF. (Agerpres). Illetékes körök szerint a nyugat-európai országokban pusztító influenzajárvány vírusa a következő tíz évben nem fog többé megjelenni. Az Egészségügyi Világszervezet (EVSZ) szakemberei, akik a járvány kitérőre óta megfigyeléseket végeznek, kijelentették, hogy ez a vírus típusa tíz évenként "átalakul". Az influenzán átesett szemé-

lyek tehát immunissá váltak, és tíz évig nem fenyegeti őket ez a betegség. Az EVSZ legutóbbi jelentései szerint a járvány behatolt Nyugat-Európa csaknem minden országába. A kontinens déli részén a járvány szűnőben van, északon és főleg a Sanktíná-v-félszigeten azonban tovább terjed.

A hírügynökségek jelentik

ROMA. — Az Olasz Országos Külkereskedelmi Intézet elhatározta, hogy képviselést létesít a Német Demokratikus Köztársaság fővárosában — közölte a L'Unita. A lap szerint az idén jelentősen bővül a két ország árucseréje. Az öt évre szóló új kereskedelmi egyezmény, amelyet tavaly decemberben írtak alá, 1970-re a kétoldalú kereskedelem 40 százalékos bővítését irányozza elő.

VARSÓ. — Szombatra virradó éjjel hatalmas vihar pusztított a Lengyel NK déli vidékein. A hőmérséklet mínusz 20 C fok alá süllyedt. Számos országutat befutott hó, a vonatközlekedésben is zavarok keletkeztek, a késések sok esetben több órát tettek ki.

A PAP hírügynökség szerint intézkedtek a hőeltakarításról.

KINSHASA. — Kinshasában közzétett adatok szerint Kongo Köztársaság (K.) lakossága jelenleg 20 564 489 fő. Kinshasában, a fővárosban másfél millió ember él.

WASHINGTON. — Péntek este tíz óráig a mariettai (Ohio állam) agmennyhazában. A lángokban 38 ember vesztett oda. A hatóságok azonnal intézkedtek az agmennyhaz lakóinak megsegítéséről.

MONTEVIDEO. — Körülbelül 100 000 tankételes uruguayi gyermek tanteremhiány miatt nem járhat iskolába az idén — jelentették be Montevideóban. Az Országos Tanárszövetség péntek óta ülésező évi kongresszusán kitünt, hogy az elemi iskolának nem áll módjában beszerezni a szemléltető eszközöket, hogy az oktatásügyi költségvetést lényegesen csökkentették. A kormány 7 millió dollár tartozik a montevideói állami egyetemnek.

RIO DE JANEIRO. — Pénteken Rio de Janeiroba érkezett a kelet-nyugati világkörüli utra induló két indiai diák. A vállalkozás szellemi fiatalokból áll, a tavaly márciusban keltet utra Calcuttában. Két év alatt 50 országot kívánnak bejárni.

OSLO. — Lavina temetett be egy munkásbarakkot a norvégiai Bergen közelében. A barakkban lévő hét ember valószínűleg életét veszítette. A mentést erős vihar akadályozza. A mentőcsapat helikoptere nem is tudott felszállni.

LA PAZ. — Alberto Moravia, a neves olasz író kijelentette: Alfredo Ovando tábornoktól, Bolívia elnökétől tudja, hogy a közeljövőben általános politikai amnesztia alapján szabadon bocsátják Regis Debray francia újságírókat. A bolíviai elnök szerint azonban "Debray szabadon bocsátása előtt még bizonyos politikai nehézségeket kell leküzdeni".

LONDON. — A Nagy-Britannia-

ban nemrégiben bevezetett tízedes mértékrendszer még mindig számos, olykor súlyos következménnyel járó tévedést okoz. London egyik kórházában meghalt egy három hónapos gyermek, mert az ápolónő nem szokott hozzá az új mértékrendszerhez. A gyermeknek 0,25 milligramm dioxin-injekciót adott be, noha az előírt dózis a szíverősítőtől tízszer kevesebb volt.

LIMA. — Az agrárreform-törvény értelmében kisajátított három Sierra de Trujillo-i (Peru) nagybirtokot, összesen 60 ezer hektár területet. Ezek igazgatását kormánybiztosok vették át.

BRÜSSZEL. — Ahti Karjalainen finn külügyminiszter brüsszeli hivatalos látogatása végén kijelentette a sajtónak: a Finnország és a Közös Piac kapcsolatának rendezésénél figyelembe kell majd venni a helsinki kormány semlegességét politikáját is.

DZSAKARTA. — Dzsakartában hivatalosan bejelentették, hogy Suharto tábornok, Indonézia elnöke rövidesen ellátogat az USA-ba, Kanadába és több európai országba.

LEGÚJABB SPORT

A labdarúgó VB 16-os döntőjének csoportbeosztása

A mexikói labdarúgó VB 16-os döntőjére minősült csapatokat — sorshúzással — a következő négy csoportba osztották be:

IV. CSOPORT: Peru, Németország SZK, Bulgária, Marokkó. A sorshúzásra — Stanley Rous, a FIFA elnökének közvetlen irányítása alatt — a mexikói főváros, Mexikóvárosban került sor. A csoport első mérkőzését Csehszlovákiával fogja vívni, utána Brazíliával, majd Angliával mérkőzik.

A dubnai Egyesített Nukleáris Kutatóintézet Tudományos Tanácsának ülészaka

Dubnában megtartották az Egyesített Nukleáris Kutatóintézet Tudományos Tanácsának ülését, amelyen részt vettek tudósok Bulgáriából, Csehszlovákiából, a Kóreai NDK-ból, a Német DK-ból, Mongóliából, Lengyelországból, Romániából, Magyarországból, a Szovjetunióból és Vietnamból. Az ülészakon jelentéseket vitattak meg az 1969-ben, hat laboratóriumban végzett tudományos tevékenység főbb eredményeiről.

A tudományos tanács kiemelte, a szocialista országok Dubnában együtt dolgozó fizikusai számos kutatást végeztek, s ezek újabb fontos adatokat szolgáltattak az elemi részecskék és az atommag szerkezetének és törvényeinek megismeréséhez. Külön kiemelték a világviszonylatban is legnagyobb szerephez jutó töltésszerkezet-geometriai kísérletek jelentőségét.

A tudományos tanács megállapította, hogy fejlődtek az intézet nemzetközi kapcsolatai. Számos munka a dubnai laboratóriumok és a különböző szocialista országok intézetei közötti együttműködés alapján valósul meg. Sikeresen fejlődnek a más államokbeli tudományos központokkal való kapcsolatok is.

A Nyugat-európai Unió miniszteri tanácsának ülése

BRÜSSZEL. (Agerpres). Pierre Harmel belga külügyminiszter elnökölt Brüsszelben folytatja tanácskozásait a Közös Piac tagállamait és Angliát tömörítő Nyugat-európai Unió (WEU) miniszteri tanácsa. Az összejövetel résztvevői az első nap politikai kérdésekkel foglalkoztak, különös tekintettel a kelet-nyugati kapcsolatokra, a közel-keleti válságra és a nigériai háborúra. Walter Scheel nyugatnémet külügyminiszter a kelet-nyugati kapcsolatok alakulását taglalva hangoztatta, hogy a Nyugatnak önálló kezdeményezéssel kellene válaszolnia a Varsói Szerződés tagállamainak arra a javaslatára, hogy hívjanak össze általános európai értekezletet. Aldo Moro olasz külügyminiszter szintén foglalkozott Nyugat-Európának a szocialista országokkal való viszonyával, s kijelentette, hogy a nyugati országoknak a kezdeményezésükkel kell a kooperáció alapulpolitikát kell folytatniuk, mert ez elősegíti az enyhülés légkörének létrehozását. Az általános európai értekezletet kapcsolatban Moro úgy vélekedett, hogy egy ilyen értekezlet nem lehet öncélú, hanem eszköz, amelynek révén az

európai országok, beleértve a semleges és az el nem kötelezett országokat is, hozzájárulhatnak a főbb problémák rendezéséhez. Hangzottak továbbá, hogy a szocialista országokkal való fokozott kétoldalú kapcsolatok javítják a nemzetközi légkört.

Michael Stewart brit külügyminiszter felszólalásában egyebek között utalt a Közel-Keletre vonatkozó négyhatalmi tárgyalásokra. Kifejezte azt a reményét, hogy a tárgyalások megfelelő eszéként szolgálnak Gunnar Jarringnak, az ENSZ-főtitkár külön megbízottjának a konfliktusban részt vevő országok álláspontjainak közelebb hozására. Ugyanakkor elmondta, hogy a brit kormány bizonyos elgondolásokat dolgoz ki, amelyek alapul szolgálhatnak a válság méltányos és békés rendezését szolgáló tervhez.

A hat miniszter (Franciaország továbbá nem vesz részt a WEU tanácskozásain) kinyilvánította a nigériai válság békés megoldására tett reményét. Michael Stewart arra kérte a WEU-tagállamokat, hassanak oda, hogy a hadviselő felek üljenek le a tárgyalóasztalhoz.

Vita az Olasz Szocialista Párt Igazgatóságában

ROMA. — N. Puicea, az Agerpres tudósítója jelenti: Az Olasz Szocialista Párt Igazgatósága, amely most vitát folytat a politikai helyzet, valamint a középbal koalíciós kormány helyreállításának lehetőségeit, jövőhagyta Francesco de Martino főtitkár jelentését, s felhatalmazta az OSZP Titkárságát, hogy folytassa a tanácskozásokat a többi három párttal „a megvitatt kérdések elmélyítésére”. Az igazgatóságban folytatott vita azt mutatta, hogy a vezető szerv támogatja de Martino titkár tézisét, amely szerint folytatni kell a négypartis tárgyalásokat a koalíciós kormány megalakítása tekintetében. De a vita kimutatta a baloldali csoport-

sulás félreérthetetlen szembeszegülését az új középbal kormány alakításával. Az Igazgatóság egyes tagjai kétkedtek abban, hogy a jelenlegi körülmények között megalkotható középbal kormány. Az Igazgatóság 23 tagja közül három (a Lombardi vezette baloldali csoport) a tárgyalások folytatása ellen szavazott. Egyöntetűség mutatkozott azonban a szocialista pártvezetőségben, amikor dokumentumot vitattak meg, amely kifejezi a párt aggodalmát a múlt őszi szakszervezeti akciókban részt vevő munkások tömeges feljelentése miatt. A Szocialista Párt szerint ez ellentétben áll az ország demokratikus rendjének alapvető követelményeivel.

Az Ausztriai Kommunista Párt konferenciája

BÉCS. — P. Stănescu, az Agerpres tudósítója jelenti: Szombaton befejeződött az Ausztriai Kommunista Párt konferenciája. Az összejövetelen, amelyen a március 1-i parlamenti választásokkal kapcsolatos kérdéseket vitattak meg, a helyi párt-szervezetek több mint 500 küldötte vett részt. Franz Muihri pártelnök változtatta a kommunista feladatokat a választási kampányban. Amint mondotta, a kommunista párt a demokráciáért, a semlegességért, a

függetlenségért küzd és ellenzi, hogy a monopóliumok kezébe kerüljenek az osztrák államosított szektor kulcsposztjai. A konferencia felhívásban szólítja fel a kommunistaikat és a párt szimpatizánsait, hogy segítsék elő minél több szavazat megszerzését. Így a párt a parlamenti választások eredményei alapján előre lendíthesse a munkások sztrájkját, a demokráciát, a békét és a szocializmust ügyét.

A konferencia jóváhagyta a párt választási jelöltjeinek listáját.

A HOLD TITKAI

Csütörtökön befejeződött Houstonban a holdkutatás egyik legerősebb epizódja: a kutatók nagy fóruma — kilenc ország több mint ezer tudosa — következtetéseket szűrt le az első holdminták tanulmányozásából. Mint ismeretes, a holdminták vizsgálatát 147 amerikai és külföldi tudósra bízta.

A négy napos tanácskozáson az ismertetések, a viták szinte a végéig nyultak, mégis néhány pontos megállapítást sikerült lezárni. Most már tudjuk, hogy az „új király” sűrű, élettelen égitest, körülbelül 4,6 milliárd éves, egyidőben született a Nappal és bolygórendszerével.

Valamikor, legalább részben izzó állapotban volt, s a víz és a légkör hiánya miatt a Földön is ismert elemekből merőben más vegyületeket szült.

Felgöghatjuk továbbá azt a feltevést, hogy néhány száz évmillión át óriásmeteorok, sőt kisbolygók bombázták, alakították

felszínét. Ezer és ezer krátert képeztek rajta, kristályos szilikáttal borították be köveit, majd tektonikus, apró színes gömböcskékkel tele finom porral takartak be mindent.

A földi tudomány történetében példátlan erőfeszítés nyomán ma már ismerjük az első expedícióból származó holdkőzetek szerkezetét, összetételét, fizikai és kémiai sajátosságait, összehasonlítva a földi kőzetekkel, nagy hasonlóságokat, nagy különbségeket tapasztalhatunk. Noha még számos más dolgot is megtudtunk, Houstonban sok mindent szigorúan megkérdőjeleztek.

A Hold rejtély volt az ember számára már jóval azelőtt, hogy 1609-ben Galilei maga készítette távcsővel csodálkozással szemlélte „hegyeit” és „tengereit”. A

költők, a szerelmesek, az álmodozók ezüstös sugarában illúziókat, reményeket alposztgattak, a csillagászok rendszeresen, de türelmetlenül vizsgálgták. Noha a vele kapcsolatos ismeretünk szinte lenyűgöző, hűségese utatársunk gondolat örömeit, sem a több ezer holdfénykép, sem a felszínről hozott minták, sem a kimeríthetetlen emberi fantázia nem adott választ az egyik nagy kérdésre: honnan származik a Hold? A végtelen világűrből érkezett, túl közel került a Földhöz, s aztán nem tudott szabadulni gravitációs béklyóiból? Talán a Földdel együtt született, egyazon anyagból? Avagy bolygókonkból szakadt ki, hogy hűsége senki kísérője? Hogyan keletkeztek a holdbeli tengerek, miért találhatók csak a felénk lévő oldalon?

Mi több, amióta holdmintákat kezdtünk birtokunkba, megszármazottak a problémák. Miert van az, hogy a galaxisokban oly bőségesen előforduló hidrogén felettécses mértékben található a Holdon? Miert van az, hogy a holdminták közé helyezett mikroorganizmusok néhány nap alatt elhalnak, a holdpor viszont minden földi műtrágyánál jobban ösztönzi a növények fejlődését? A megfogalmazott kérdések azonban már önmagukban is arra vallanak, hogy a Hold valamikor megismertetheti velünk a Naprendszer történetét. Már most bátran feltelezhetjük, hogy a Hold unikum, mint ahogyan unikum Naprendszerünk minden egyes tagja is. Talán az emberi türelmetlenség, fantázia gyorsabban szárnyalt a kelleténél, talán túlmélt a mai lehetőségeken, Hous-

tonban talán túl korán próbálták megjelteni a Hold és a Naprendszer genezisének titkait. Sokatmondó, hogy az értekezéseken említett pozitív tudományos adatokat nem könyvelték el tényként, csak számbavették őket, legtöbbször csupán illusztráló anyagként használták. Ne feledjük, hogy a Hold felülete nagyobb az afrikai kontinensnél. Ha tehát az Armstrong és az Aldrin-féle holdminták alapján próbálnánk megjelteni a Hold és a Naprendszer titkait, éppen úgy járnánk el, mint ha egy márknyi szaharai homok vizsgálatából akarnánk megismerni Afrikát és az egész Földet. Mégis meggyőződésünk, hogy a holdporból valamikor megfejtjük a Hold, sőt a világegyetem titkait. Csak hogy ehhez még esztendőnk kemény munkájára, tonnányi holdmintára van szükség. Houstonban a holdkutatás krónikájának csak az első lapját írtuk meg.

PAUL DIACONU